

CSISZÁR GÁBOR:

KÖLTŐI SZEREPEK ÉS IMÁZSALKOTÁS

FALUDY GYÖRGY ÉLETMŰVÉBEN

TÉZISEK

A disszertáció témája az imázs-, az önkép kialakításának folyamata Faludy György életművében, a leggyakrabban használt szerepek vizsgálata. Az önéletrajzi műveiben formált narratív identitás, a költészetében a korai villoniádtól jellemző personahasználat, a valós tényektől eltérőnek rajzolt szerzői énkép elemeinek tettenérése.

Az állandó próteuszi szerepjátszás ugyanis szerintem Faludy költészetének fő jellemzője: a Villon-maszk mellett újabb és újabb szerepek mögé bújt: volt ő Kleopátra, Petronius, ókori bizánci követ, Li Ho, Csuang Cö, Tu Fu, Uáng Uéj, indiai házasságtörő nő, Walafrius Strabo, Michelangelo, Pietro Aretino, Erasmus, Lorenzo di Bevilaqua, rokokó svéd poéta, Keats-utód, Heine, Baudelaire, Majakovszkij, Nurejev, Krishnamutri, Amár ben Nászér, világháborús amerikai katona, mesekönyvszerző – és a sor még hosszan folytatható. Mindehhez állandó szövegkölcsönzés járult, önéletírásaiban pedig hasonló szerepkeresés – a költő, a vagabund, az emigráns, az értelmiségi stb. – figyelhető meg. Ahogy Faludy fogalmazott: “Egy költő bújjon ki, mint egy kígyó, minden két évben a bőréből.”

Dolgozatomban röviden áttekintettem az ilyen álcás játék korábbi és kortárs irodalmi megjelenéseit, s utaltam az erre vonatkozó irodalomelméleti teóriákra.

Faludy életútját végigtekintve számos, az egyszeri fölbukkanásoknál jellemzőbb, korszakokon átívelve visszatérő szerepet és szerepkört különítettem el. Amikor régi korok szerzőinek bőrébe bújt, nemcsak Villon álarcát kedvelte, de fiatalon megformálta Heinét s pályájának minden szakaszában Erasmust. Mikor mégis saját maga tárulkozott föl, akkor is új maszkot rántott föl: az olvasott költőét, akit mindenhol megismernek, akinek verseit egy egész ország fűjja. Mint a magyar irodalomból Petőfi, Ady és József Attila örököse, szenvedéllyel politizált, s viselte ennek következményeit. Amikor emigrációba kényszerült, újra és újra Mikeshez hasonlította magát. A közösségi költő szerepkörét erősítette állandó aggodalma fájának sorsáért: a náciizmus, majd a kommunizmus bukása után hol az atomháború réméről, hol a környezet pusztulásáról, hol a kulturális hanyatlásról, a költészet pusztulásáról zengett, mint az ószövetségi – vagy babitsi – próféták. Magánéletéről is kedvvel írt: hol zsidó származását, hol nőknél aratott sikereit, netán férfiak iránti vonzalmát emelte ki. Dolgozatom lényegi részét ezen szerepkörök áttekintése alkotja.

Ezen vizsgálatokhoz elébb azonban a Faludy-korpusz elemeit kellett számba vennem.

A Faludy életmű leginkább ismeretlen vonulatai – így a cikkek, regények – és az egyes csoportok – pl. saját versek és versfordítások – közti elmosódott határvonalak miatt érdekes. A számbavételt nehezítette még, hogy – állításával szemben – többször álnéven publikált, s ugyanazokat a műveket ismételtén átdolgozta, így az egyes szövegváltozatok önálló alkotásoknak is tekinthetők.

A verseskötetek terén a ciklusbesorolások változása, s kivált a válogatáskötetek összeállítása volt számomra hasznosítható. De már itt is kiderült egy Faludyra jellemző misztifikáció: az életműkötetekben koraiaként föltüntetett versek mind öregkori átdolgozások vagy csak évtizedekkel később született művek. Fordításaiból a versek tűntek érdekesebbnek: ezeket jórészt önként, jellemzően témájuk miatt vállalta, míg könyvtűltetések zöme az ötvenes években, megrendelésre készült. Saját – fönmaradt s elveszett – prózaköteteinek számbavételekor a *Pokolbeli víg napjaim* emelkedett ki, melyet rögtön háromszor is megalkotott. Ezen eddig még sosem összehasonlított, gyökeresen eltérő szövegváltozatok összevetése bizonyult egyik legtermékenyebb s legérdekesebb forrásomnak. Az egyes verziók megfeleltek az eltérő közösségek – angol anyanyelvűek, zsidó emigránsok, hazai magyarok – igényeinek, s gyökeresen más történeteket, eseményeket tartalmaznak. Míg Faludy a nyilvánosságnak haláláig tagadta az eltéréseket meglétét.

A leghosszabb könyvtári kutatást folyóiratcikkeinek – és a dolgozatomban kevésbé fölhasznált vers- és fordításmegjelenéseinek – összegyűjtése jelentette. Végül nyolc ország 32 magyar lapjában hatszáz publicisztikáját – köztük három kötet terjedelmű sorozatát – találtam. Ezek jelentős része, így két fiatalkori önéletírása eddig ismeretlen volt. Ugyanakkor újabb összehasonlításul szolgálhatott a *Pokolbeli víg napjaimban* megírtakhoz.

A megtalált, eddig nem ismertett művek között akadnak Villon-balladák, a Rákosi-rendszer politikáját dicsérő több vers, Sztálin bölcsességét zengő fordítás – melyet később saját maga tett gúny tárgyává egyik könyvében – és egy 56-os hős panegirikusza.

Faludy egyik életrajzilag meghatározott szerepe zsidósága. Életrajzi elkendőzéseit levéltári családfakutatással sikerült föllebbtenem: Leimdörfer Györgyként született meg, Faludira a 40-es évek végén, Faludy alakra 2002-ben magyarosította nevét. A református vallásra iskoláskorában tért át családja. Mindez eddig említetlenül maradt a szakirodalomban.

A fejezetben egyrészt végigkövettem zsolnai és kisalföldi gyökerű családjának belátható történetét, hitközségi szerepüket és asszimilációjukat, mely megmagyarázza a Villon-átköltések első publikálási lehetőségét, első emigrációját vagy szoros kapcsolatát Szilárd Leóval. Másrészt bemutattam mindennek irodalmi megjelenését Faludy munkásságában. A két erről szóló vers rövid elemzése mellett legfontosabb a holokauszt hatása, kivált húga halálán keresztül. Tanulságos még zsidóságának megjelenése önéletrajzi műveiben. Részletesen végigkövettem, ahogy a kor és az implicit olvasó változásának megfelelően ugyanazokat az élményeket elérően írta meg: magát hol zsidónak, hol a zsidóságon kívülállónak bemutatva.

Hasonlóan magánéleti gyökerű a szerető maszkjának használata. Faludy egész pályáját végigkísérte a túlfűtött erotika, a legmeglepőbb témák erotikus interpretációja. Ezen az utolsó évekből is ismert tényt katolikus himnuszfordításai fogadtatástörténetének bemutatásával és a kommunista vezetők szexuális életére szórt megjegyzéseinek összegyűjtésével is bizonyítottam.

Neves szeretői közül kiemeltem Dr. Emma Pressmar, Amár ben Nászer, Szegő Marianna Zsuzsanna, Eric Johnson és Faludy-Kovács Fanny múzsai szerepét. Pusztán Eva Scherff életéről nem sikerült megbízható adatokat találnom.

A homoszexualitás irodalmi megjelenését vizsgáló fejezet egy – még a zsidó identitás periodikus föl vállalásánál is szembeötlőbb – dinamikus, állandóan változó, pontosabban változónak beállított, tulajdonképpen posztmodern szexuális identitás rajzát nyújtja. A második világháborúig csak bizonytalan, az életmű és életút ismeretében jelentős utalásokat találhatunk, a háború utáni erkölcsi fölszabadulás okán is 1947-ben azonban már homoerotikus verset publikál, melynek két szövegváltozatát dolgozatomban elemeztem. Szintén kitértem az ezzel egy időben alkotott háborús önéletrajzainak célzásaira.

A hatvanas évek szexuális és polgárjogi forradalma Amerikában érte Faludyt, aki így az ezredfordulóig egyre nyíltabban tért ki hajdani marokkói, s ekkori élettársi tapasztalataira. Mindezt jól mutatja afrikai emigrációjának különböző korszakokban való megírása, a szexuális kalandok eltérő súlya és megfogalmazása az eddigi ismeretlen cikksorozatban, illetve memoárváltozatokban. Érdekesebb példának tartok azonban egy ezzel ellentétes önéletrajz-átírási folyamatot: mikor a torontói zsidó lap visszafogottabb szövegében homoerotikus jelenet cserélődött ki egy, a korábbinak ellentmondó, heteroszexuális orgiává – egy alapvetően homoerotikus szövegváltozatban.

Pályája végén fordítói, szonettírói és önéletrajzi munkásságának, valamint közéleti állásfoglalásainak meghatározó jegyévé vált homoszexualitása – míg utolsó házasságkötése véglegesen nem helyezte – haláláig – zárójelbe ebbéli identitását. Ez pedig fölvetésem szerint akár szonettek iránti vonzódását is megmagyarázhatja.

Faludy munkásságát magánélete mellett legalább annyira meghatározta közéleti aktivitása, korábbi korszakokat idéző politikai szerepvállalása. Röviden összegeztem szociáldemokrata, majd SZDSZ-es politikatörténeti szerepét, országgyűlési képviselő-jelöltségének súlyát, majd három példára, a Prohászka-szobor ledöntésére, a recski rabságra és emigrációs szerepvállalására tértem ki.

A korabeli újságcikkek és későbbi visszaemlékezések kapcsán mutattam be Prohászka Ottokár Károlyi-kertbeli szobrának 1947. április 26-i – a dolgozatban részletesen leírt – ledöntését. Útikönyvidézeteimmel is bizonyítottam a püspökszobor ideológiai szerepét, de a történelmi folyamatok – támadó újságcikkek, megelőző szobordöntések, általam föllett korábbi Prohászka-szobor elleni támadás, a döntést követő közéleti reakciók – fölvázolásával azt is egyértelművé tettem, miért csak élete alkonyán és rejtve vállalta Faludy hajdani tettét. E fejezet érdekessége, hogy ennek ellenére újságcikkek, parlamenti jegyzőkönyvek, valamint egy Garay-paródia segítségével bebizonyítottam, hogy már a következő napokban Pest-szerte közismert tény volt, hogy a szobordöntőket Faludy vezette. Amely sajnos napjainkra teljesen kifacsarva, vétkes félreértésekkel rögzült a köztudatban. Éppen ezért nemcsak a szobor

későbbi sorsát, hanem Károlyi Mihály és Göncz Árpád esetleges szerepét is megkíséreltem tisztázni.

A rendszerváltás után elterjedt Faludy-kép legfontosabb eleme a költő recski fogsága, valamint itteni kultúraterjesztő ellenállása. Ezt vettem hát vizsgálatom tárgyává, s egyrészt történelmi előképeit – Kazinczytól Kunczon át a koncentrációs lágerekig –, valamint a Faludy előadásairól, valamint társai hasonló tetteiről szóló recski élménybeszámolókat gyűjtöttem össze. A fejezet másik fő témája a szóbeliség szerepe, a fejből alkotott versek keletkezéstörténete, kivált a kötetkompozíció ekkori megszületésének lehetőségei. Ezeken felül röviden áttekintettem Recsk megjelenését Faludy prózájában, valamint Faludy későbbi szerepvállalást a politikai foglyok szervezeteiben. Mindezek mellett két általa föl nem dolgozott, állítólagos Faludy-anekdotát is sikerült föltalálnom.

A kétszeri emigráció Faludy pályájának nagyobb részét alkotta, s hazai befogadástörténetét, így a Faludy-kutatást is alapvetően befolyásolta, befolyásolja. Ezért okkal érdemelte ki a külön bemutatást.

1938-tól 46-ig tartó első emigrációja alig ismert, így hosszasan kíséreltem meg föltárni kronológiáját. Ebben legérdekesebb katonai szerepvállalása: Faludy különböző megjegyzései olyan ellentmondóak, hogy az a föltételezés is lehetséges, hogy a második világháború harci cselekményeiben nem is vett részt. Sajnos erőforrásaim csak párizsi kutatást tettek lehetővé, de az interneten elérhető amerikai levéltári anyagok nem támasztják alá a költő több állítását. A minél pontosabb életrajzon felül összefoglaltam az emigráció politikai és személyes okait – az egyik általa sulykolt eshetőséget megkérdőjelezve –, valamint ismertettem Faludy részvételét az Amerikai Szabad Magyar Mozgalomban, mely elindította publicisztikai pályáját. Hasonlóan az egész életpályára kihatott az egzotikus tájak, valamint az arab kultúra homoerotikus vonulatának ekkori megismerése.

Az 1956-tól 88–89-ig tartó második emigráció okainak és állomásainak felsorolása után ekkori irodalomszervező tevékenységét mutattam be. Ezzel párhuzamosan azonban a költő itthon elfelejtődött, mely egyik oka lehetett a hazai irodalomtudósokat sújtó gyűlöletének.

Rövid, ám érdekes fejezet a nemzet költőjének szerepét ismertető része disszertációmnak. Az ismert filmen felül a *Pokolbeli víg napjaim* elfeledett szövegverzióiból gyűjtöttem példákat a Faludy által megélni vélt találkozásokra, ahol a költőt mindenki megismerte, publicisztikáit olvasta, verseit szavalta, s vitán felül a legnagyobb élő költőnek tartotta. Tanulságos, hogy ezeket a végleges változathoz kihagyta, illetve önironikus betoldásokkal kisebbitette. Mindezt kiegészíti, hogy pályája során a hiteles szemtanú igényességével lépett föl, irodalmi műveit is megbízható történelmi forrásdokumentumnak tekintette – ezzel egyébként több irodalmárt is megtévesztve. Mindezt alátámasztotta kivételes memóriájának, tévedhetetlenségének, világi hívságokat elvető személyiségének hangsúlyozásával. Hogy ebben mennyi a szerep és mennyi az interiorizált személyiségjegye, abban bizonytalaníthatja el az olvasót Határ Győző idézett tanúságtétele.

Faludy legismertebb költői maszkja a villoni szerepjátszás. Az erről szóló leghosszabb fejezetben sorra vettem a villoniádák keletkezéstörténetét, a szerepre találás lehetséges okait. Így a cenzúra szerepén és Villon modernségén, lázadó társadalmi aktualitásán felül kitértem a korábbi hazai Villon-recepcióra, a kor Villon-kultuszára, Brecht, Zech, Klammer, Nezval és Kästner ihlető műveire. Dolgozatom Marc Martin disszertációja nyomán haladva az anakronizmusok kimutatásán felül cáfolja a közvetlen villoni ihletést, s Zech-átköltéseknek fogja föl a legtöbb balladát. Ezt Faludy bevallásának idézésén felül eddig még nem vizsgált német eredeti idézésével is bizonyítottam. Az pedig különösen érdekes, hogy eddig ismeretlen Faludy-epigon nyomára is sikerült bukkannom, aki szintén Zech kötetéből merített.

A fejezet további része bemutatja a korabeli Villon-lázat, a lelkes olvasók körében kialakult kultuszt, s az erre felelő irodalmi Villon-duellumot. Ehhez számos korabeli sajtóterméket, sőt eddig ismeretlen későbbi szamizdatot is földolgoztam. A tollharc, vagy ha jobban tetszik: ledorongolás részletes ismertetése közben nem hagyhattam figyelmen kívül, hogy később Faludy is igazat adott az őt bírálóknak, míg a támadók erkölcsi, a vitát kirobbantó Szabó Lőrinc pedig anyagi és presztízsszemponctokat is érvényesítettek elítélő véleményük kialakításakor.

A Villon-harc arra kifejezetten alkalmas, hogy bizonyítsa Faludy misztifikációra való hajlamát. Érdekes, hogy a kommunista Brecht viszonyulása a polgári tulajdonjoghoz s Faludy hasonló gesztusai mennyire emlékeztetnek a posztmodern művészek alkotói módszereire.

A Villon-maszkkal rokon, ahogy Faludy a humanisták modern megfelelőjének vallotta magát. E tekintetben a 30-as években kialakult, az Apollo és a Szép Szó lapokhoz köthető, közép-európai, harcra humanizmust hirdető írócsoporthoz kötöttem a szerzőt, főként korai publicisztikája és első verseskötete alapján. Számos nyugati kortársával pedig már Faludy is rokonította magát.

A reneszánsz humanistái közül Ulrich von Hutten, Rabelais és Erasmus szerepét emeltem ki. Legfőltűnőbb utóbbi tisztelete: erről számos cikk, vers és egy életrajz tanúskodik. Utóbbi alapján tizenhét tulajdonságot vizsgálva bebizonyítottam, hogy Erasmusban mintegy magára ismert, saját tulajdonságainak is állított benne szobrot. Szép példa erre egy Faludy által terjesztette hamis Csilléry-anekdota, melynek eredetijét az Erasmus–Beda viszonyban leltem föl. Erasmus-versei közül pedig egy háború előtti fordításról bizonyítottam be, hogy valójában misztifikáció, anakronizmusoktól hemzsegő, formailag is kivételes, Faludy által alkotott pastiche.

Ahogy a 30-as években a fenyegető fasizmus, úgy a hidegháborús években az atombomba, majd végezetül a környezet szennyezése és a kultúra pusztulása szolgálták ki Faludy apokaliptikus várakozásait. Mintha a villoniáda kaszás Halála öltött volna új alakot a dolgozat utolsó három, ekként összekapcsolódó fejezetében.

Az atombomba Faludy egyik leginkább visszatérő motívuma: hét cikk, tíz vers és három könyv témája. A bomba kortársak által is megírt ambivalens szerepének bemutatása mellett érdekes a személyes életútra tett hatás. A megírást nehezítette, hogy a témában született cikkek egyike név nélkül jelent meg, hitelességét a szerzőnek kellett igazolni, egy másik fellelhetőségét pedig nehezen sikerült kiderítenem.

A XIX. és XX. század természetfölfogásának vázlatos bemutatása után tizenegy vers, hét cikk és egy kötet alapján Faludy zöld világgépét jártam körbe. E téma főltűnően korai, 60-as évekbeli megjelenése egyértelműen nyugati

emigrációjának köszönhető: még az ökokritika irányzatát is két évtizeddel megelőzte. Természettudományi végzettségemnek köszönhetően föltűnő volt még a cikkekben hemzseggő téves állítások sora, valamint a fatalista szemlélet.

A harmadik Faludy-féle pusztulás-mítosz kulturális hanyatlás, a Gutenberg-galaxis veszténeke és az antik civilizáció elfeledésének toposza. Ennek lehetséges forrásait tártam föl, majd két vers, négy cikk és egy kötet alapján mutattam be a Faludyt leginkább érdeklő aspektust: a költészet halálát, a dallamos és értékes versek kiveszését.

A végső fejezet a kutatás további feladatait ismerteti: egy sajtóhibáktól mentes, az eddigieknél teljesebb verskiadásnak, a prózai művek kötetkiadásának, valamint egy kutatómunkán nyugvó életrajz megalkotásának szükségességét.

A disszertációt 317 tételes bibliográfia zárja, melynek legnagyobb erőssége, hogy számos rétegsajtóban elhelyezett Faludy életére vonatkozóan forrásértékű cikket tartalmaz.

PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK

Faludy, valamint irodalmi kultusz témakörből

1. *Faludy és zsidósága I.*
= <http://pilpul.net/komoly.shtml?x=44327>
második rész megjelenés alatt
2. Vezetőtanárok III. országos módszertani konferenciája – 2006. október 7.
Oktatásunk és Faludy György
a felszólalástól részben eltérő kötetben megjelent cikk:
Mit? Kinek? Hogyan?, I, Szerk. DR. GORDON GYŐRI JÁNOS,
Bp., 2006, 177–183.
3. Ifjú szívekben élek – Ady-konferencia – 2006. május 5.
Az északi ember és földrajztanára
kötetmegjelenés folyamatban
4. *Irodalmi hullámokon. Az Adria költők és írók szemével*
= Földgömb, 2004/6, 42–47.

GÁBOR CSISZÁR:

POETIC ROLES AND SHAPING OF THE IMAGE OF THE AUTHOR

IN THE WORK OF GYÖRGY FALUDY

My dissertation examines the process of the shaping of the image and the self-portrait of the author in the works of György Faludy: the creation of the narrative identity and falsification of facts in his autobiographical works, the usage of various personae, characteristic of Faludy since the early Villon mask.

Constant Protean role-playing is, in my opinion, the central characteristic of Faludy's poetry. He took up a number of roles besides the Villon mask: Cleopatra, Petronius, an ancient Byzantine envoy, Li Ho, Zhuangzi, Du Fu, Wang Wei, an Indian adulteress, Walafriidus Strabo, Michelangelo, Pietro Aretino, Erasmus, Lorenzo di Bevilaqua, a Swedish rococo poet, an epigon of Keats, Heine, Baudelaire, Mayakovski, Nureyev, Krishnamutri, Amar ben Nasser, an American soldier in World War II, a fairy-tale writer etc. Besides this he frequently borrowed from other's texts, and a similar search for identity (poet, vagabond, emigrant, intellectual etc.) is present in his autobiographical writings, too. "A poet should throw off his skin like a snake every two years", as Faludy put it.

I briefly surveyed some earlier and contemporaneous examples of this kind of poetic role-playing, and referred to some relevant literary theories.

There are some recurrent, characteristic roles that appear in several periods of the oeuvre. As for the masks of past authors, he preferred not only Villon, but also Heine in his early years, and Erasmus during his whole career. Even when talking about himself, he assumed the mask of the popular poet whom people recognise everywhere and whose poems the whole country knows by heart. As a successor of Sándor Petőfi, Endre Ady and Attila József, he got passionately involved in politics and had to bear the consequences. When he was forced to go into exile he compared himself to Mikes time after time. His responsibility for mankind affirmed the role of the public-spirited poet: after the fall of nazism, later of communism, he wrote about the threat of nuclear war, the destruction of nature, cultural decline and the death of

poetry in a way like the prophets of the Old Testament or of Mihály Babits. He also liked to write about his private life now concentrating on his Jewish origin, now on his success with women or men. The largest part of my dissertation is concerned with these roles.

First I had to enumerate the corpus Faludy's writings. Here several difficulties arose. Many of his writings have been quite unknown, and the dividing lines between certain groups of his work, e. g. his original poems and his translations, are often indistinct. He often published writings under pseudonyms (although he denied that), and he rewrote the same work several times, thus sometimes the different versions may also be regarded as independent works.

The study of the changes of the structure of cycles within Faludy's books of poems and especially the composition of his selected volumes was also illuminative from this point of view. Here a falsification characteristic of Faludy turned out: the "early" poems of his collected works were in fact all composed decades later or rewritten in old age. Among his translations, poems seemed more interesting: he took up these mainly by his own choice, usually on the basis of their themes, while most of his longer prose translations were made on commission in the 1950s. He wrote *My Happy Days in Hell* three times: the comparison of these thoroughly different variants proved to be one of my most interesting and illuminating sources. The alternative versions conformed to the demands of the different communities (English-speaking readers, Jewish emigrants, Hungarian readers living in Hungary) and contain radically different stories and events. On the other hand Faludy himself denied the existence of these versions until his death.

The collection of his publications of articles, poems and translations in different periodicals demanded the considerable library research. Finally, I managed to find six hundred of his articles and essays, among them three very long series, in 32 Hungarian periodicals of eight countries. Most of these, among them two early autobiographies, had been hitherto unknown. These could be compared to what he stated in *My Happy Days in Hell*.

Among the other, hitherto unknown, works so far not mentioned in secondary literature I managed to find that there are pseudo-Villon ballades, several poems

praising the political system of the Rákosi era, a translation of a poem about Stalin's genius (which he later mocked in one of his books) and a panegyric of a hero of the Hungarian revolution in 1956.

One of Faludy's roles is that of his Jewishness. What he tried to conceal in his biography I managed to uncover by family tree research: he was born as György Leimdörfer, and he changed his name to Faludi at the end of the 1940s, then to Faludy in 2002. His family were converted to the Reformed faith when he was a schoolboy. This has not been mentioned up to now in Faludy scholarship.

In the relevant chapter I followed the history of his family originating from Zsolna and the Kisalföld, their place and role in the religious community and their assimilation, which led to his first opportunity to publish the Villon paraphrases, his first emigration and explains his strong ties with Leó Szilárd. I also showed its presence in Faludy's oeuvre. Besides the brief interpretation of the two poems about this subject, I stressed the significance of the experience of the Holocaust, especially the death of his sister. I examined thoroughly the way he wrote about his Jewishness in his autobiographical works. He presented the same experiences in different ways in conformity with the change of the implied reader: sometimes he presented himself as a Jew, sometimes as a non-Jew.

Another role of central importance is that of the lover. Passionate eroticism and the erotic interpretation of the most unusual themes is present throughout his career. I demonstrated this with the history of the reception of his translations of Catholic hymns and by a collection of his remarks on the sexual life of communist leaders, too.

Concerning Faludy's lovers, I stressed the importance of Dr. Emma Pressmar, Amar ben Nasser, Marianna Zsuzsanna Szegő, Eric Johnson and Fanny Faludy-Kovács. It was only Eva Scherff about whose life I did not manage to find any trustworthy data.

The chapter on the representation of homosexuality in Faludy's work shows his sexual identity as postmodern: dynamic, constantly changing (or, more precisely, said to be changing). Before World War II there are only allusions oblique, though significant and telling if one knows his life and work, but in 1947, in the morally more

liberal atmosphere after the war, he published a homoerotic poem. I compared two versions of this text and pointed out the hints in the contemporaneous wartime autobiography as well.

The sexual revolution and civil rights movements of the 1960s found Faludy in the USA, and from then on he wrote more and more overtly about his earlier experiences in Morocco and his relationship with his life-partner at that time. This is well exemplified by the narrations of his emigration in Africa at different times and the different proportion and formulation of the sexual adventures in the hitherto unknown series of articles and textual versions. In the text for a Toronto Jewish paper, basically a homoerotic version, he exchanged a homoerotic scene for a heterosexual orgy.

At the end of his career his homosexuality became a definitive part of his public standpoint and his work as a translator, autobiographer and sonnet writer, until his last marriage finally put aside this part of his identity, at least until his death. In my opinion this might even explain the appeal of the genre of the sonnet to him.

Faludy's oeuvre was determined by his public activity just as much as by his private life. I summed up briefly his role in the political history of the social democrats and SZDSZ (Alliance of Free Democrats), the significance of his having been candidate for Parliament, and the stories of the demolishing of the statue of Ottokár Prohászka, his imprisonment at Reck, and his political activity during the years of emigration.

I described the demolishing of the statue of Ottokár Prohászka in Károlyi Park (Károlyi kert), on the 26th of April, 1947 with reference to contemporaneous newspaper articles and later recollections. I proved the ideological role of the statue of the bishop, but by outlining the historical circumstances (offensive newspaper articles, previous assaults of statues and attacks on the Prohászka statue, public reactions after the event) I also explained why only at the end of his life and only in a covert way did Faludy admit to having taken part in it. Despite all this, I proved by newspaper articles, parliament journals and a parody of János Garay, that already in the following days it was a widely known fact all over Budapest that the demolishers had been led by Faludy. Up to the present day this has rooted itself in common knowledge together with lots of distortions and misunderstandings, so I also tried to uncover not only what happened to the statue later but also which parts Mihály Károlyi and Árpád Göncz might played in the event.

The central components of the public image of Faludy after the democratic transformation in 1989–90 have been his imprisonment and resistance at the Recsk labour camp. This is why I chose it for more detailed examination, and gathered its historical predecessors (from Ferenc Kazinczy through Aladár Kuncz to the concentration camps), and recollections of former Recsk prisoners about Faludy's lectures at the camp and the similar deeds of his companions. The other theme of this chapter is the role of orality, the history of the poems composed in his head, especially the possibilities of creating the composition of a book of poems at that time. Besides these, I touched upon the representation of Recsk in Faludy's prose and Faludy's later partaking in the organizations of political prisoners. Besides these I managed to find two assumed Faludy anecdotes that Faludy himself did not write.

The two periods of emigration covered the greater part of his career, and this has fundamentally influenced the reception and research of Faludy, that is why it deserved to be dealt with in detail.

His first emigration, from 1938 to 1946, is little-known, so I tried to explore its chronology in detail. The most interesting part of it is his military service: Faludy's remarks about it are so contradictory that it is possible that he actually did not do any

armed service in World War II. Unfortunately I could afford to do some research only in Paris, but US archives accessible via the Internet do not confirm certain statements of the poet. Beyond the biographical details I summarized the political and private motives of his emigration and I questioned one of these that he tended to emphasize, and I explored his activity in the Independent Hungary Movement, which launched his public career as a writer. The exotic lands and homosexuality in Arab culture he got to know during this period proved to be lasting inspirations during his later life.

After enlisting the motives and the stages of his second emigration, I dealt with his organizational work in literary life. Parallel with this he was forgotten in Hungary; this may have been a reason of his hatred for men of letters in his native land.

I included a brief but interesting chapter on Faludy as a national poet. I collected stories of assumed meetings with different people from the well-known film and the forgotten versions of *My Happy Days in Hell* in which everybody knew the poet, had read his articles, knew his poems by heart and regarded him as unquestionably the greatest of living poets. It is illuminating to note that he omitted these from the final version or scaled them down with self-ironic interpolations. During his whole career he tended to pose as an authentic eyewitness and regarded even his literary production as an authentic source of history, moreover, he managed to deceive quite a few critics by this. He sustained this image by emphasizing his extraordinary memory, his infallibility and his personality scorning the vanities of this world. Győző Határ's testimony quoted here may make one unsure whether this was only a pose or a true feature of his character.

Faludy's best-known mask is that of Villon. In the relevant chapter I explored the processes of the creation of the Villon pastiches and the possible motives for choosing this persona. Besides censorship and the modernness and rebellious spirit of Villon I treated the previous reception and the contemporaneous cult of Villon in Hungary and the works of Brecht, Zech, Klammer, Nezval and Kästner as sources of inspiration. Following Marc Martin's dissertation I refuted direct inspiration by Villon and regarded most Villon ballades as paraphrases of Zech texts. Besides citing Faludy's own confession I testified this by quoting the previously unexplored original

German texts. I also managed to discover a formerly unknown epigon of Faludy who also drew upon Zech.

The second part of this chapter covers the cult of Villon among contemporary readers and the subsequent literary debate. I used a large number of contemporary periodicals and hitherto unknown samizdat publications for the treatment of this subject. Faludy later admitted that his opponents were right. On the other hand his antagonists were also led by certain moral considerations, while Lőrinc Szabó by financial motives and his offended pride, when they condemned Faludy.

The Villon debate shows Faludy's propensity for falsification. It is worth noting that the communist Brecht's attitude to bourgeois proprietary rights and Faludy's similar gestures are quite similar to creative methods of postmodern authors.

Faludy declared himself to be a modern successor of humanists. In this respect, regarding his early journalism and his first book of poetry, he belongs to that group of writers proclaiming a combatant Central European humanism which formed around the periodicals "Apollo" and "Szép Szó" in the 1930s. He saw himself akin to a number of his Western contemporaries as well.

Ulrich von Hutten, Rabelais and Erasmus were the most important for him among Renaissance humanists. Numerous articles, poems and a biography prove that he felt great respect especially for Erasmus. I tried to show by the examination of this latter work that he had seen his own likeness in Erasmus and had painted a self-portrait in his figure. An unauthentic anecdote about András Csilléry spread by Faludy is an excellent example of this: I found its source in the relationship of Erasmus and Beda. I proved his would-be translation of the epitaph of Erasmus to be a fake, a pastiche by Faludy full of anachronisms.

The menace of fascism during the 1930s, the A-bomb during the years of the cold war, then environment pollution and the destruction of nature brought about an apocalyptic pessimism in Faludy's work.

The nuclear bomb is one of the most frequently recurring motifs in Faludy: it is the theme of seven articles, ten poems and three books. The Bomb had become part of

the general consciousness in those years, and in the case of Faludy it had a direct influence upon his personal life. It was a drawback that one of the relevant articles had been published anonymously, finally the author verified its authenticity.

After a brief survey of nineteenth- and twentieth-century views on nature I dwelt on the environmentalist attitude in Faludy's thinking, which, clearly as a result of his Western emigration, appeared surprisingly early, in the 1960s, preceding ecological literary criticism by two decades. His articles teem with misconceived ideas and are characterised by a prevailing fatalist attitude.

The third myth of fall present in Faludy is that of the decline of culture in general and especially of the tradition of classical antiquity, the end of the Gutenberg Galaxy. I tried to reveal the possible sources of this view, and dwelt on the aspect most important for Faludy: the death of poetry, the disappearance of musical and valuable poems.

The last chapter touches upon the future tasks of Faludy research, and emphasises the necessity of an edition of the collected poems more complete than any former ones and free from misprints, of publishing a collection of the prose writings, and of a biography based on thorough research.

The most remarkable feature of the bibliography consisting of 317 items is that it contains numerous articles important for the research of Faludy's life, many of which were published in minor or marginal periodicals.